

УДК 378.147=477

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-4-25>

Олена ШЕВЧЕНКО,

orcid.org/0000-0002-5829-2048

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри українознавства та гуманітарної підготовки

Полтавського державного медичного університету

(Полтава, Україна) Shevchenko.36028@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙ, ЕЛЕКТРОННИХ ПОРТФОЛІО І БЛОГФОЛІО НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ І КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

На сучасному етапі модернізації вищої освіти в Україні незмінно зростають вимоги до рівня підготовки фахівців, до змісту і методики їх підготовки у вищому медичному навчальному закладі. Це свідчить про необхідність подальшого вдосконалення і розвитку системи підготовки фахівців на основі широкого впровадження в освітній процес ВНЗ нових інформаційних технологій навчання. У статті наголошується на важливості застосування інноваційних освітніх технологій, при цьому до уваги беруться статистичні дані американських учених щодо різних форм сприйняття студентами інформації. Вказано, що основне завдання занять з української мови як іноземної – дати іноземним здобувачам вищої освіти відповідні інструменти, щоб зрозуміти один одного. Мета викладача – знайти найкращу можливу стратегію для навчання іноземних здобувачів вищої освіти багатьом компетенціям. Наведено основні методичні засади та критерії, здатні забезпечити ефективність використання інноваційних освітніх технологій та підвищити якість мовної підготовки іноземних здобувачів освіти. Розглянуто найбільш популярні інноваційні освітні технології, які використовуються викладачами ПДМУ в ході викладання української мови як іноземної – презентації, портфоліо та блогфоліо. Доцільність і місце застосування презентацій, електронних портфоліо і блогфоліо обумовлюється освітньо-професійною програмою мовної підготовки іноземних здобувачів вищої освіти, що дає змогу збагачення усного і писемного мовлення. Висвітлено, що використання презентацій, електронних портфоліо і блогфоліо – це якісно новий підхід у вивченні української мови як іноземної. Продемонстровано важливість застосування презентацій, портфоліо і блогфоліо, адже у процесі їх підготовки створюються умови для розвитку мотивації до вивчення української мови як іноземної, перетворюється вивчення української мови як іноземної на цікавий та ефективний процес, розширюються фонові знання іноземного здобувача вищої освіти. Продемонстровано важливість володіння інформаційними комунікаційними технологіями для іноземних здобувачів вищої освіти із метою підвищення якості сприйняття навчального матеріалу, максимальної активізації навчально-пізнавальної діяльності кожного здобувача освіти із залученням його до процесу аналізу ситуації і, відповідно, прийняття рішень. Застосування презентацій, електронних портфоліо і блогфоліо на занятті з української мови як іноземної показало зростання зацікавленості іноземними здобувачами освіти до теми і ефективніше засвоєння матеріалу, розширення можливостей в удосконаленні мовної компетенції і міжкультурної комунікації. Доцільність застосування презентацій, електронних портфоліо і блогфоліо у навчальному процесі обумовлена специфічними можливостями подання інформації: багатоканальність, наочність, інтегральність, моделювання досліджуваних процесів і явищ, інтерактивність та ігрова форма.

Ключові слова: *інноваційні освітні технології, електронне портфоліо, блогфоліо; мультимедійні програми.*

Olena SHEVCHENKO,

orcid.org/0000-0002-5829-2048

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Ukrainian Studies and Humanitarian Training

Poltava State Medical University

(Poltava, Ukraine) Shevchenko.36028@gmail.com

USE OF PRESENTATIONS, ELECTRONIC PORTFOLIOS AND BLOG FOLIOS IN CLASSES ON UKRAINIAN LANGUAGE AS A FOREIGN LANGUAGE: METHODOLOGICAL PRINCIPLES AND EFFECTIVENESS CRITERIA

At the current stage of modernization of higher education in Ukraine, the requirements for the level of training of specialists, for the content and methods of their training in a higher medical educational institution are constantly increasing. This indicates the need for further improvement and development of the system of training specialists based on the wide introduction of new information technologies of learning into the educational process of universities. The

article emphasizes the importance of using innovative educational technologies, while taking into account the statistical data of American scientists regarding various forms of information perception by students. It is indicated that the main task of classes on Ukrainian as a foreign language is to give foreign students of higher education the appropriate tools to understand each other. The teacher's goal is to find the best possible strategy for teaching foreign students many competencies. The main methodical principles and criteria capable of ensuring the effectiveness of the use of innovative educational technologies and improving the quality of language training of foreign students are given. The most popular innovative educational technologies used by PDMU teachers in the course of teaching Ukrainian as a foreign language – presentations, portfolios and blogfolios – are considered. The expediency and place of use of presentations, electronic portfolios and blogfolios is determined by the educational and professional language training program of foreign students, which enables the enrichment of oral and written communication. It is highlighted that the use of presentations, electronic portfolios and blogfolios is a qualitatively new approach to learning Ukrainian as a foreign language. The importance of the use of presentations, portfolios and blogfolios is demonstrated, because in the process of their preparation, conditions are created for the development of motivation to study Ukrainian as a foreign language, learning Ukrainian as a foreign language turns into an interesting and effective process, and the background knowledge of a foreign student of higher education is expanded. The importance of the possession of information and communication technologies for foreign students has been demonstrated in order to improve the quality and acceptance of educational materials, to maximize the activation of the educational and cognitive activity of each student and to involve him in the process of analyzing the situation and, accordingly, making decisions. The use of presentations, electronic portfolios and blogfolios in the Ukrainian language as a foreign language class showed an increase in the interest of foreign students in the topic and more effective assimilation of the material, expansion of opportunities to improve language competence and intercultural communication. The expediency of using presentations, electronic portfolios and blogfolios in the educational process is determined by the specific possibilities of presenting information: multi-channel, visibility, integrality, modeling of researched processes and phenomena, interactivity and game form.

Key words: innovative educational technologies, electronic portfolio, blogfolio, multimedia programs.

Постановка проблеми. Стрімка інтеграція України у світовий освітній простір впливає і на сферу освітніх послуг. Розвиток процесів глобалізації й інтернаціоналізації вимагає реформування системи вищої освіти, її адаптування до світових освітніх стандартів і європейських норм, розширення меж академічної мобільності. Це об'єктивно зумовлює визначення пріоритетів у розвитку нового напрямку сучасної лінгводидактики – навчання української мови як іноземної майбутніх фахівців різних галузей, зокрема медичної, здатних застосовувати здобуті знання, уміння й навички в професійній діяльності (Цуркан М., 2020: 412).

За останні роки в українських вишах збільшилася кількість іноземних здобувачів вищої освіти, підготовка яких регулюється законодавчими документами: Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 р., постановою Кабінету Міністрів України №136 від 26.02.1993 р. «Про навчання іноземних громадян в Україні», Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, вивчення, викладання й оцінювання (The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, CEFR або CEF) та ін. Проблема навчання української мови іноземних здобувачів вищої медичної освіти викликає потребу модернізації методичної і методологічної освітньої парадигми відповідно до вимог Болонської конвенції, Концепції мовної підготовки іноземців (Ушакова Н., 2011: 136–146), яка є невід'ємною складовою державної Концепції мовної освіти,

положень загальноєвропейських документів з мовної освіти та мовної ситуації, що склалася в Україні. Як зазначає вчена Н. Ушакова, «Сучасна освіта має яскраво виражений міжнародний характер, а проблема навчання іноземних здобувачів освіти є однією з найважливіших у міжнародному освітньому співробітництві» (Ушакова Н., 2009: 225). Розроблені освітні стандарти, навчальні програми і система засобів навчання є чинниками організації мовної підготовки іноземних здобувачів освіти.

Разом з тим, викладання української мови як іноземної здобувачам вищої освіти в Україні має багато невирішених проблем, що зумовлено рядом чинників: недостатньою розробленістю методики викладання української мови як іноземної, невідповідністю кількості та якості підручників та навчальних посібників з української мови як іноземної потребам навчання тощо. Крім того, з метою формування українськомовної професійно-комунікативної компетентності майбутніх іноземців-лікарів надважливим завдання є створення продуктивного освітнього середовища, яке сприятиме емоційно-психологічному задоволенню освітнім процесом, своєчасному адаптуванню та соціалізації в освітньому й українському національно-культурному просторі (Лещенко Т., Юфименко В., Шевченко О., 2018).

Окреслені науково-практичні потреби в розв'язанні виявлених суперечностей, актуальність, недостатня розробленість досліджуваної проблеми в українській лінгводидактиці в аспекті формування в іноземних здобувачів вищої освіти

українськомовної професійно-комунікативної компетентності зумовили вибір теми нашої роботи «Використання презентацій, електронних портфоліо і блогфоліо на заняттях з української мови як іноземної: методичні принципи і критерії ефективності».

Аналіз досліджень. Сучасний стан української освіти характеризується виробленням нових педагогічних засобів навчання і виховання в інформаційно-насиченому освітньому середовищі, здійснюється модернізація освітньої діяльності в контексті світових стандартів і європейських вимог. Аналіз наукової літератури свідчить, що проблему професійної підготовки іноземних громадян в Україні досліджували В. Гуменюк, Л. Кайдалова, І. Козубовська, Ж. Черкашина, Т. Шмоніна та ін. Вагомий внесок у сферу викладання української мови як іноземної внесли дослідники: Н. Зайченко, І. Жовтоніжко, М. Жовнір, А. Кулик, Т. Лагута, Т. Лещенко, Г. Тохтар, Н. Ушакова, О. Шевченко та інші. У працях В. Артемова, Л. Виготського, Т. Дрідзе та інших розкрито сутність пізнавальної діяльності та основні психологічні характеристики процесу вивчення нерідної мови. Вагомий внесок зробили науковці М. Жовнір, В. Карабан, А. Миролібов, І. Рахманов, В. Пасинок, Л. Черноватий у методику викладання іноземних мов. У педагогічних розвідках О. Туркевич, О. Палінської, І. Кочан, Н. Захлюпаной, Г. Яворської та ін. досліджено етапи й тенденції розвитку методики української мови як іноземної.

Науковці В. Воробйов, Т. Лещенко, Н. Тропіна, О. Шевченко спрямували свої зусилля на розкриття культурологічних засад навчання мови (Шевченко О., 2020: 256).

Усі дослідження є перспективними й необхідними в плані пізнання конкретних проблем. Однак вони не дають цілісного уявлення про застосування інноваційних освітніх технологій на заняттях з української мови як іноземної.

Мета статті. Розкрити методичні принципи й критерії ефективності використання презентацій, електронних портфоліо і блогфоліо на заняттях з української мови як іноземної.

Виклад основного матеріалу. Основним завданням і метою викладання української мови як іноземної в медичному ВНЗ є формування в іноземних здобувачів освіти навичок професійного мовлення, що дозволяють підготувати їх до навчальної практики і до усного спілкування.

Реалізація цієї мети не можлива без застосування інноваційних освітніх технологій. Інноваційні технології в освітньому процесі покликані

розвивати пізнавальну та творчу активність здобувачів освіти, сприяти підвищенню якості освіти та ефективності використання навчального часу, зменшити кількість часу, що витрачається на репродуктивну діяльність (Savitskaya T., Vladymyrova V., Shevchenko O., 2022: 338). На важливість застосування інноваційних технологій у сучасній освіті звертають увагу багато вітчизняних та зарубіжних науковців, оскільки використання інноваційних технологій дозволяє значно урізноманітнити зміст, методи та форми навчання. Більш того, інноваційні технології надають здобувачам освіти необмежений обсяг інформації, який можна ефективно використати як самостійну роботу. Особливо актуальним є використання інноваційних технологій у навчанні української мови як іноземної.

Американські вчені кількісно довели, що відносно пасивні методи навчання (де лише засвоюється та відтворюється інформація) мають у 5–10 разів нижчу ефективність, ніж інтерактивні (Гай, 2016: 16).

Досвід викладачів вищої освіти доводить необхідність застосування новітніх інноваційних технологій навчання. Адже сучасні здобувачі освіти є представниками покоління мілініалів (millennials). Вони народилися і виростили в оточенні сучасних технологій, що призвело до зміни очікування здобувачами освіти того, як викладачі повинні подавати матеріал (Nikirk M., 2012: 41–44). Одним із трендів сучасної освіти є все більша інтеграція інноваційних освітніх технологій в освітній процес, проте це зовсім не означає, що будь-яке використання мультимедійних програм призведе до успішних результатів у навчанні. Навпаки, зараз, як ніколи раніше, викладачам слід ретельно підходити до вибору інноваційних освітніх технологій і дотримуватися принципів, які дозволять впровадити ці технології найефективніше. Наприклад, презентації PowerPoint, які досить міцно увійшли як один із засобів навчання, не завжди є ефективними, якщо не брати до уваги принципи, що дозволяють збільшити ефективність навчання за рахунок використання технологій. Так, М. Міллер розглядає та звертає увагу на такі принципи, необхідні для використання інноваційних технологій:

1. Сигнальний принцип (Signaling Principle). Відповідно до цього принципу, слід візуально виділяти лише найважливіші аспекти матеріалу.

2. Принцип просторової близькості (Spatial Contiguity Principle). Цей принцип свідчить, що з кращого засвоєння матеріалу слід поміщати текст і зображення якомога ближче один до одного,

а під час використання графіків поміщати текст там, де їх найбільш значимі частини.

3. Принцип тимчасової близькості (Temporal Contiguity Principle). Згідно з цим принципом, слід вводити описи та пояснення одночасно з демонстрацією графіків та зображень, оскільки навіть невеликі проміжки часу не призведуть до бажаного результату.

4. Сегментний принцип (Segmenting Principle). При поясненні складного матеріалу або при роботі із здобувачами освіти, які недостатньо добре знайомі з предметом, слід розбивати матеріал на більш короткі сегменти, а також дозволити здобувачам контролювати швидкість переходу від одного сегмента до іншого.

5. Принцип попереднього тренування (Pretraining Principle). Якщо здобувачі не знайомі з термінологією, яка використовується у презентації, необхідно створити окремий модуль, спрямований на детальне пояснення основоположних концептів.

6. Модальний принцип (Modality Principle). Здобувачі запам'ятовують матеріал краще, якщо графічні зображення підкріплюються аудіо супроводом, а не текстом, якщо текст не містить технічних термінів (Miller M., 2014: 155).

Крім презентацій, наступним нововведенням у освітньому процесі є електронне портфоліо. Якщо презентації є чудовим способом пояснення нового матеріалу здобувачам освіти, то електронні портфоліо є чудовим способом оцінити їх знання та навички. Так, портфоліо – це колекція робіт здобувача, відібрана ним самим або за допомогою викладача і демонструє його прогрес у навчанні. Портфоліо надає можливість індивідуальної оцінки здобувача та часто використовується в іншомовній освіті. Електронні портфоліо – це та сама колекція робіт здобувача освіти, проте ці роботи включають ще аудіо- та відеоматеріали, зібрані на одній електронній платформі. Створення електронних портфоліо також має відповідати певним правилам і потребуватиме виконання наступних завдань (Ananyeva M., 2014):

1. Визначити мету, для якої створюється електронне портфоліо. Ця мета має бути спрямована на задоволення найважливіших освітніх потреб здобувачів освіти.

2. Встановити, як буде використана інформація, що міститься в електронних портфоліо здобувачів освіти.

3. Вибрати тип електронного портфоліо:

– портфоліо-колекція, яка може складатися з усіх робіт здобувача освіти з коментарями та спостереженнями викладача;

– портфоліо-презентація, яке включатиме лише кращі роботи здобувача освіти;

– оцінне портфоліо, що складається з системно відібраних робіт здобувача освіти з коментарями та спостереженнями викладача.

4. Співвіднести записи у портфоліо з видами діяльності на занятті. Це означає, що слід продумати, як звичні для здобувача освіти види діяльності можуть бути використані для ведення їхнього портфоліо.

5. Ввести ведення портфоліо в обов'язковий вид діяльності здобувачів освіти, поступово поповнюючи портфоліо протягом семестру, навчального року та ускладнюючи завдання.

6. Спланувати, як відстежуватиметься та оцінюватиметься прогрес здобувачів освіти. В даному випадку формальна оцінка не буде ефективним засобом оцінювання. Використання чек-листів, докладних рубрик та коментарів викладача дозволить найточніше охарактеризувати прогрес здобувачів освіти.

7. Залучити здобувачів освіти до процесу роботи над дизайном їх власних портфоліо відповідно до певних критеріїв та рекомендацій.

8. Використовувати креативні способи моніторингу та оцінки портфоліо здобувачів освіти, наприклад: – вибирати кілька портфоліо щодня чи тижня та обговорювати їх з усіма здобувачів освіти; – надавати здобувачам освіти час для оцінки портфоліо один одного або просити здобувачів освіти оцінити власні портфоліо.

Далі перейдемо до аналізу принципів використання щодо нового виду електронних портфоліо, що називається блогфоліо (blogfolio) і який набирає своєї популярності в іншомовній освіті (Ananyeva M., 2014). Блогфоліо – це інтерактивний онлайн блог, створений здобувачами освіти з певною освітньою метою. Блоги часто використовуються в іншомовному навчанні з метою покращення читання та письма іноземною мовою, збільшення залученості до освітнього процесу, а також для надання можливості самовираження та розвитку креативності у здобувачів освіти. Як і традиційні електронні портфоліо, блогфоліо мають певні критерії, за дотримання яких їх використання буде ефективним засобом для вивчення української мови як іноземної.

Одним з найбільш важливих критеріїв є вибір теми, на яку здобувачів освіти вестимуть дискусію у своїх блогфоліо. Далі, здобувачам освіти необхідно надати ресурси, з використанням та аналізом яких вони зможуть покращити та розширити свої знання з обраної тематики блогфоліо. Наступним кроком є поступове наповнення блогфоліо матеріалом, який здобувачі освіти

обрали на основі наданої їм інформації. На даному етапі також слід заохочувати пошуки додаткової інформації та подання її у блозі. На останньому етапі здобувачів освіти повинні не тільки закінчити наповнення свого блогу, але й створити презентацію (в даному випадку краще використання хмарного сервісу Prezi) та на її основі записати власне відео, в якому розкриватиметься обрана для блоглолію тема.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати, що використання іннова-

ційних технологій в освіті, зокрема у викладанні української мови як іноземної, дозволяє значно розширити та урізноманітнити види діяльності іноземних здобувачів освіти, що у свою чергу позитивно впливає на результати освітнього процесу. Однак слід зазначити, що цей позитивний ефект може бути досягнутий лише при ретельному плануванні цілей, результатів та поточних видів діяльності, всі з яких мають бути спрямовані на задоволення освітніх потреб та потреб здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гай Л. А., Сухін Ю. В., Венгер В. Ф., Сайед М., Сердюк В. В. Сучасні методи викладання медичних дисциплін у вищій школі. *Медична освіта*. 2016. № 1. С. 15–18. DOI: <https://doi.org/10.11603/me.v0i1.6352>
2. Лещенко Т., Юфименко В., Шевченко О. Шляхи удосконалення мовної підготовки іноземних студентів. *Актуальні питання суспільно-гуманітарних наук та історії медицини*. Чернівці, 2018. С. 111–113.
3. Ушакова Н. Концепція мовної підготовки іноземців у ВНЗ України. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2011. Вип. 19. С. 136–146.
4. Ушакова Н. Про відповідність програм з мовної підготовки іноземних студентів європейським компетенціям володіння іноземною мовою. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2009. Вип. 14. С. 224–234.
5. Цуркан М. Теоретичні основи методичної системи навчання української мови як іноземної студентів медичних закладів вищої освіти : монографія. Чернівці, 2020. 412 с.
6. Шевченко О. Інноваційні методи та сучасні інформаційні технології у навчанні української мови іноземних студентів. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика*. 2020. С. 256–258.
7. Ananyeva M. “Blogfolios” and their role in the development of research projects in an advanced academic literacy class for ESL students. Boston : Springer US. 2014.
8. Camilleri M. A., & Camilleri, A. C. Digital learning resources and ubiquitous technologies in education. *Technology, Knowledge and Learning*. 2017. 22(1). P. 65–82.
9. Miller M.D. *Minds online: Teaching effectively with technology*. Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press. 2014.
10. Nikirk M. Teaching millennial students. *Education Digest*. 2012. 77(9). P. 41–44.
11. Savitskaya T., Vladymyrova V., Shevchenko O. Use of intensive technologies of learning foreign languages as a means of stimulating communicative competence. *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects*. CPN Publishing Group, Berlin, Germany, 2022. P. 338–345.

REFERENCES

1. Hai L., Sukhin Yu., Venher V., Saied M., Serdiuk V. Suchasni metody vykladannia medychnykh dystsyplin u vyshchii shkoli [Modern methods of teaching medical disciplines in higher education]. *Medical education*. 2016. № 1. P. 15–18. DOI: <https://doi.org/10.11603/me.v0i1.6352> [in Ukrainian]
2. Leshchenko T., Yufymenko V., Shevchenko O. Shliakhy udoskonalennia movnoi pidhotovky inozemnykh studentiv. [Ways of improving the language training of foreign students]. *Aktualni pytannia suspilno-humanitarnykh nauk ta istorii medytsyny*. 2018. S. 111–113 [in Ukrainian].
3. Ushakova N. I. Kontseptsiia movnoi pidhotovky inozemtsiv u VNZ Ukrainy. [The concept of language training of foreigners in universities of Ukraine]. *Vykkladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity. Mizhpredmetni zviazky*. Kharkiv, 2011. Vyp. 19. S. 136–146 [in Ukrainian].
4. Ushakova N. I. Pro vidpovidnist proham z movnoi pidhotovky inozemnykh studentiv yevropeiskym kompetentsiiam volodinnia inozemnoiu movoiu. [On the compliance of foreign students' language training programs with European foreign language competences]. *Vykkladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky*. Kharkiv, 2009. Vyp. 14. S. 224–234 [in Ukrainian].
5. Tsurkan M. Teoretychni osnovy metodychnoi systemy navchannia ukrainskoi movy yak inozemnoi studentiv medychnykh zakladiv vyshchoi osvity [Theoretical foundations of the methodological system of teaching the Ukrainian language as a language for foreign students of medical institutions of higher education] : monohrafiia. Chernivtsi, 2020. S. 412 [in Ukrainian].
6. Shevchenko O. Innovatsiini metody ta suchasni informatsiini tekhnolohii u navchanni ukrainskoi movy inozemnykh studentiv. [Innovative methods and modern information technologies in teaching Ukrainian language to foreign students]. *Suchasna medychna osvita: metodolohiia, teoriia, praktyka*. Poltava, 2020. S. 256–258 [in Ukrainian].
7. Ananyeva M. “Blogfolios” and their role in the development of research projects in an advanced academic literacy class for ESL students. Boston : Springer US. 2014.

8. Camilleri M. A., & Camilleri A. C. Digital learning resources and ubiquitous technologies in education. *Technology, Knowledge and Learning*. 2017. 22(1). P. 65–82.
9. Miller M.D. *Minds online: Teaching effectively with technology*. Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press. 2014.
10. Nikirk M. Teaching millennial students. *Education Digest*. 2012. 77(9). P. 41–44.
11. Savitskaya T., Vladymyrova V., Shevchenko O. Use of intensive technologies of learning foreign languages as a means of stimulating communicative competence. *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects*. CPN Publishing Group, Berlin, Germany, 2022. P. 338–345.